

Dissertatio juridica inauguralis de donationibus inter virum et uxorem

<https://hdl.handle.net/1874/340690>

DISPUTATIO JURIDICA
I N A U G U R A L I S,
D E

Donationibus Inter Virum & Uxorem ,

Q U A M

FAVENTE DEO TER. OPT. MAX.

Ex auctoritate Magnifici Rectoris,

D. JOHANNIS van MUYDEN,

Jur. Utr. Doct., ejusdemque Facultatis in Inclita Academia
Ultrajectina Professoris Ordinarii ,

NEC NON

*Amplissimi Senatus Academici consensu, & Nobilissima
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in UTROQUE JURE honoribus, & Privilegiis
ritè, ac legitimè consequendis.

Eruditorum examini subjicit

DAVID BAUTE, MEDIOB. ZELAND.

Ad diem 24. Junij horà locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM;

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiae
Typographi, clc lbc LXXXVII.

Amplissimo Consultissimo
V I R O,

D. FRANCISCO
B A U T E,

Curiae Provincialis ut & Feu-
dalis Flandriae Graphiario,
Reipub. Medioburgensis Ele-
ctori &c. Parenti meo suo in
æternum filiali amore profe-
quendo.

*Hanc Disputationem Inaugu-
ralem ea, qua par est animi
observantia consecrat.*

DAVID BAUTE,

Auct.

DISPUTATIO JURIDICA

INAUGURALIS,

DE

Donationibus Inter Virum
& Uxorem.

T H E S I S I.

Donatio, sicut Paulus, dicta est a dono quasi doni datio *l. 35. §. 1. ff. de mort. caus. don.* definitur quod sit liberalitas nullo jure cogente facta *l. 29. ff. de don.* Dividitur in propriam vel impropiam, inter cujus improprię donationis species nobis hic occurrit ea quę fit inter virum & uxorem quam pro viribus hoc loco enucleare animus est.

I I.

Priusquam autem rem ipsam aggredimur, pauca de ejus origine & ratione præmittemus : de origine nobis constat esse

A 2

eam

4 DISPUTATIO JURIDICA.

eam vetustissimam : tradit enim Ulpianus fuisse moribus Romanis receptum, ne inter virum & uxorem donationes valeant *l. 1. ff. b. t.* quod recte putamus referendum esse ad Instituta & leges quæ ante duodecim tabulas fuerunt : eaque prohibitio perpetuo valuit ac strictissime servata fuit : id autem vel ex eo conjici potest, quod oratione Imperatoris Antonini opus fuerit ut hic juris rigor aliquantum mitigaretur *l. 32. §. 1. & 2. ff. b. t.*

I I I.

Rationes interdicti plurimæ traduntur quæ omnes summâ nituntur æquitate & justitia, quarum plurimæ habentur in oratione Antonini Augusti, quæ ita sonat; *Majores nostri inter virum & uxorem donationes prohibuerunt, amorem honestum solis animis æstimantes, fama etiam conjunctorum consulentes, ne concordia pretio conciliari videretur, neve melior in paupertatem incideret, deterior ditior fieret.* Atque hoc modo eveniret ut venalicia essent matrimonia *l. 2. §. 1. ff. b. t.* quam rationem verbis elegantissime complexus est in epistola ad Vidum Fabium magnus Hospitalius,

*Idcirco leges uxorem interque maritum
Dona vetant, ne sit venalis gratia lecti,
Deteriorque bonis meliorem pellat avitis.*

Alias insuper rationes invenimus, ne mutuato scilicet amore invicem spoliarentur, donationibus non temperantes profusa erga se facilitate *l. 1. ff. b. t.* nec esset eis studium liberos potius educandi *l. 2. ff. b. t.*

I V.

His itaque præmissis de personis ad quas hoc interdictum spectat

spectat videamus: hæ sunt quæ justo matrimonio junctæ sunt *l. 3. §. 1. ff. h. t.* sub quo nomine sponsus vel sponsa haud continetur *l. 5. l. 27. l. 65. l. 66. ff. h. t. l. 6. C. de donant. nupt.* Quæritur de sponso & sponsa de præsentis: verior videtur opinio quod cum hæ personæ Jure Civili se habeant ut conjuges illam prohibitionem Jure Civili ad istas spectare *l. 66. ff. h. t.* Si injustum fuerit matrimonium ipso jure quidem donatio valet *l. 3. §. 1. ff. h. t.* sed rescinditur *l. 7. C. h. t.* Concubinæ tamen donari potest *l. 3. §. 1. l. 58. ff. h. t. l. 31. ff. de don.* Excipiuntur focariæ militum, ne fictis adulationibus spoliarentur *l. 2. C. h. t.*

V.

Non tantum inter conjuges ipsos prohibitæ donationes directæ, sed etiam inter socerum & generum vel nurum, vel contra indirectæ *l. 32. §. 16. ff. h. t.* frater quoque fratris uxori donare nequit *l. 3. §. 2.* quod ita intelligendum si uterque frater in Patris sit potestate *l. 3. §. 5. ff. h. t.* uti nec frater sororis marito *l. 3. §. 6. ff. h. t.* de bonis autem castrensibus frater donare potest, cum ea pleno jure ad eum pertineant *pr. l. quib. non est permissum.* Quod si pater filiosam concedat ut donaret, tamen matri donare non poterit, quia per filium pater donare intelligeretur: Quod si filius sit privignus uxori patris id est novercæ donare non potest: si de peculio castrensi donet, dubium non est quin donatio valeat, cum plenissimum jus in eo filius habeat tanquam si pater familias esset *l. 1. §. 3. & l. 2. ad sen. cons. maced. l. 7. §. 6. ff. de don. l. 3. §. 4. ff. h. t.* aliter obtinet si vitricus & privignus sibi invicem dederint *l. 60. ff. h. t.* cum filius non acquirat matri atque ideo mater viro donasse intelligi non potest: servus quoque sub hoc interdicto continetur, cui domini uxori vel dominæ marito dare vetitum *l. 3. §. 3. l. 38. ff. h. t.* quia hoc modo dominus vel domina per servum donare videretur.

6 DISPUTATIO JURIDICA

VI.

Rationes quare his personis jam memoratis donare interdica-
tur, diversæ sunt, his enim si donare permetteretur via reperta
esset qua vir uxori vel uxor viro contra legum interdicta do-
naret: efficit id ratio potestatis, qua istæ personæ sic conjun-
guntur viro vel uxori, ut per earum personarum donationem al-
ter ditior alter pauperior fieret si donatio concederetur; ubi au-
tem hoc jus patriæ potestatis non vertitur, donatio valet *l. 3. §. 2.*
et 7. ff. b. r. potestatem hic consideramus ratione bonorum & suc-
cessionis quæ illius potestatis & suitatis jure nititur, unde libri
vivo patre quodammodo domini existimantur *§. 2. Inst. de her.*
qual. et diff. l. 11. ff. de lib. et posth. & statim post mortem paren-
tis quasi continuatur dominium *d. l. 11.* Acquisitionis igitur
jus & spes consideratur quæ ex illo jure patriæ potestatis pen-
det propter quod jus eveniret admitta inter eas personas dona-
tione ut minor hæreditas ad alterum ex conjugibus perveniret
atque ita fieret pauperior.

VII.

Cæterum sola donatio inter conjuges est prohibita *l. 7. §. 6.*
et 7. l. 5. §. 5. l. 58. ff. b. r. l. 16. §. ult. ff. de alim. et cibar. leg.
nisi per alios contractus fraus fieret huic interdicto veluti per
fictum emptionis, venditionis, societatis, aut alterius contractus
onerosi titulum. *l. 32. §. 24. et 25. l. 52. ff. b. r. l. 38. ff. de con-*
trah. empr. et vend. unde si simplex inter conjuges donatio fa-
cta sit, ipso jure nulla est; nec transit rei donatæ dominium *l. 3.*
§. 10. l. 18. et 20. ff. b. r. potestque donans eam exstantem vin-
dicare *l. 36. ff. b. r.* nisi donatarius malit rei æstimationem red-
dere præstita cautione de evictione simpli dicta *l. 36.* consum-
ram condicere potest quatenus accipiens inde locupletior factus
est *l. 5. §. ult. l. 50. §. fin. ff. b. r. l. 8. C. h. r. l. 20. C. de jur. dot.*
an autem locupletior factus sit spectandum tempus litis conte-
state

statæ *l. 7. ff. h. t.* si dolo possidere desit, potest agi ad exhibendum *l. 37. ff. h. t.* quod si ex donata pecunia res alias comparaverit has ipsas utiliter potest vindicare donans, iisque contentus esse tenetur, si minoris valeant; sin pluris, non plus repetit quam donavit absque usuris *l. 7. §. 3. & 4. l. 28. §. 3. & 4. l. 5. §. 1. l. 55. ff. h. t.*

V I I I.

Quamvis autem rei donatæ proprietatem non acquirat donatarius, possessio tamen quæ facti est ad eum transfertur *l. 1. §. 4. ff. de acq. vel am. poss.* possessio vero juris non transit *l. 46. ff. h. t.* ideoque hic titulus possidendi est injustus quo respectu conjux pro possessore possidere dicitur *l. 16. ff. de acq. vel amit. poss.* nec potest usucapere *l. 1. §. 3. ff. pro don.* quatenus vero donans non sit pauperior nec donatarius locupletior, donatio valet ideoque donatarius ex re donata fructus industriales suos facit *l. 45. ff. de usur.* alia est ratio in fructibus naturalibus quos si conjux donaret omnino pauperior fieret. Si res aliena donata sit & verus dominus consenserit statim donatarius acquirit dominium; alioquin usucapio donatario procedit *l. 25. ff. h. t. l. 3. ff. pro don.*

I X.

Valet tamen donatio multis casibus veluti si per mortem donantis fuerit confirmata, licet uno naufragio pereant *l. 22. §. 14. ff. h. t. l. 8. l. 9. §. 3. de res dub.* sed requiritur si quingentos aureos excefferit donatio ut actis sit insinuata vel testamento confirmata, cæteroque tantum usque ad quingentos aureos valet *l. 25. C. h. t.* Si autem donans revocaverit, cessat non tantum donatio sed omnes fructus naturales revertuntur ad donantem, industriales vero apud donatarium permanent *l. 45. ff. de usur. l. 15. §. 1. ff. h. t. l. 17. ff. h. t.*

§ DISPUTATIO JURIDICA

X.

Si ipse donans in eadem voluntate decesserit, nec suam donationem retractaverit, hæres nullo modo repetere potest *l. 32. §. 2. ff. b. t.* nisi probaverit defunctum penituisse *l. 32. §. 4. ff. b. t.* quo casu suprema voluntas sive penitentia spectanda est, quæ permanfit in ultimæ vitæ exitum; nec refert sola & constans semper fuerit an sæpius variata *l. 32. §. 3. ff. b. t.* quæ penitentia diversis casibus præsumitur, veluti si res donata per legatum vel fideicommissum alteri sit relicta vel alteri donata vel vendita, quia sunt veri alienandi modi *l. 12. C. b. t.* Si rem donatam pignori dedit donans, penitentia præsumitur *l. 32. §. 5. b. t.* quod mutatum per *novell. 162. C. 1. §. 1.* si matrimonium mala gratia dissolutum nec restauratum sit *l. 32. §. 10. ff. b. t.* aut ubi donans donatarium occidit *arg. l. 3. l. 9. ex de his que ut indignis* hæc penitentia si non probari possit, & donatio quantitatem legitimum excedens actis fuerit insinuata, adeo firma est ut ad illud tempus firmitas referatur quo donatio facta est. Sin vero actis non insinuata sed testamento tantum confirmata fuerit ex eo tempore vim habet ex quo eadem donatio confirmata est *l. 35. C. b. t.*

X I.

Donatio hæc facta in conjugem & non revocata valet, sive rei traditione sive verbis absque traditione sit facta, quapropter qui hæres donanti existit, potest compelli post mortem ejus ad rem donatam tradendam ex *nov. 162. C. 1. l. 33. ff. b. t.* nec refert naturaliter an civiliter mortuus sit, veluti deportatus quo casu hoc saltem prodest, ut si publicentur deportati bona, fiscus tamen nihil ex bonis conjugis donatis consequatur, quamvis donator post deportationem res donatas repetere possit *l. 13. §. 1. ff. b. t.* quod si donans vel donatarius servus factus sit alicujus privati, donatio perempta ac extincta est *l. 32. §. 6. ff. b. t.* secus obti-

obtinet si servus pænæ factus sit donans *l. 24. C. h. t.* quod si donans ab hostibus captus, & in servitutem deductus sit, illa captivitas non perimit illam donationem factam conjugii, sed potius confirmat *l. ult. C. h. t.* captivitas enim illa perinde habenda per fictionem legis Corneliæ ac si in civitate eo tempore quo capiebatur mortuus esset. Ita quoque obtinet si donator moriatur in civitate eo tempore quo uxor donataria in servitute apud hostes erat, si uxor jam mortuo marito redeat in civitatem, post liminio donatio convalescit *l. ult. C. h. t.* quid si uxor postliminio non revertatur? dicendum est sine dubio donationem infirmari: si uterque conjux apud hostes decesserit, spectari debet tempus captivitatis quo videlicet in hostium potestatem inciderunt, perinde est ac si eodem tempore uterque decessisset in civitate, & liber; quod si alter apud hostes decessit, alter rediit, is videtur supervixisse qui rediit *l. 32. §. 14. ff. h. t.*

X I I.

Pluribus modis valet donatio inter virum & uxorem, veluti si divortii causa facta sit donatio *l. 11. §. ult. cum duab. leg. seqq. l. 60. §. 1. l. 61. & 62. ff. h. t.* ubi tamen duæ requiruntur conditiones, una est ut sub ipso divortii tempore fiat donatio, nam si multo ante, & ex cogitatione quandoque futuri divortii fiat, nullius momenti erit *l. 12. ff. h. t.* altera est ut divortium bona gratia fiat dicta lege *60. & 61. ff. h. t.* Valet etiam mortis causa donatio. *l. 9. in fin. l. 10. ff. h. t.* quia donationis eventus excrevit in hoc tempus, quo vir & uxor esse desinunt *l. 10. ff. h. t.* ita tamen ut morte secuta reducatur ad id tempus quo interposita fuit *l. 40. ff. de mort. caus. don.* quæ donatio etiam si sine ulla suspitione pænæ facta sit, tamen pœna capitali postea secuta evanescit *l. 7. ff. mort. caus. don.* valet quoque donatio exilii *l. 43. ff. h. t.* vel deportationis causâ facta *l. 13. §. ff. h. t.*

B

XIII. Quæ-

XIII.

Quæritur de mutuis sive reciprocis donationibus ; & puto, si uterque res donatas conservavit , donationem valere, quatenus est æqualis, si uterque consumsit, nihil alterum ab altero repetere posse, quod si alter conservavit, alter consumsit, dicendum esse donationem revocari posse, nec compensationem locum habere *l. 32. §. 9. ff. b. t.* morte tamen donatoris confirmari potest, ejus inquam qui sibi donatum consumsit. Secus obtinet si divortium secutum sit, de quo casu *leges 7. §. 2. l. 21. §. 1. ff. b. t.* intelligendæ.

XIV.

Donatio sepulturæ causa subsistit, quia hac ratione non fit pauperior donans nec locupletior donatarius *l. 5. §. 8. ff. b. t.* quod favore religionis quoque receptum, nam si uxor quæ nullam dotem habuit decesserit, neque hæredes ejus habeant neque pater solvendo sit, maritus in quantum facere potest funeraria conveniri potest, ne injuria ejus videretur quondam uxorem ejus insepultam relinqui. *l. 28. ff. de vel & sumpt. fun.* valet etiam ea quæ ob incendium donatio facta : ut si vir uxori cujus ædes incendio consumptæ sunt ad refectionem earum pecuniam donaverit, valet donatio in quantum ædificii constructio postulat *l. 14. ff. b. t.* cujus exceptionis rationem existimo duplicem, una est ne propter ruinas urbis aspectus deformetur, altera est miserationis & pietatis causa, quæ donatio cujuscunque quantitatis fuerit, non opus habet insinuatione, sed donatarius potest cogi jurare in eum usum pecuniam donatam consumptam esse *l. 36. §. 2. C. de donat.*

XV.

Ut religionis, sic libertatis maximus favor est ob quem a regulis

I N A U G U R A L I S. 17

regulis juris sæpissime deceditur, ita ut manumissionis causa maritus servum mulieri constante matrimonio donare possit *l. 22. C. h. t. l. 7. in princip. & §. 8. & 9. l. 8. & 9. ff. h. t. l. 63. sol. matrim.* sed mulier cui servus manumittendi causa donatus est, ut post certum tempus manumittat antea manumittendo nihil agit: vel si ita donatus sit ut intra annum manumittatur, deinde non manumiserit, intra annum postea manumittendo nihil agit *l. 7. §. 9. ff. h. t.* si ante manumissionem maritus vel uxor moritur aut divortium intercesserit, donatio resolvitur *l. 8. ff. h. t.* Inesse enim conditio videtur ut constante matrimonio manumittatur.

X V I.

Valent quoque aliis casibus, veluti inter Principem & Augustam *l. 26. C. h. t.* item ex quæ adipiscendæ dignitatis gratia ab uxore in maritum collatæ sunt vel honoris causa donationes *l. 40. & 42. ff. h. t.* vel quæ ad processus ludorumve casu donatæ sunt *l. 41. & 42. ff. h. t.* denique si maritus uxori munera natalitia dederit *l. 31. §. 8. ff. h. t.* quæ omnia casus comprehendunt singulares; quorum longiorem catalogum rationibus fulcire, ab instituto nostro alienum est; ne ultra modum excresecat disputatio.

F I N I S.

A N-

A N N E X A.

I.

Fidejussor in majorem summam acceptus quam debitor principalis omnino non tenetur, ne quidem in concurrentem summam.

II.

Filius familias non potest renunciare Senatus Consulto Macedoniano.

III.

Periculum rei venditæ & nondum traditæ pertinet ad emptorem.

IV.

Venditor quamvis rei tradendæ facultatem habeat, tamen non tenetur præcise rem tradere, sed liberatur præstando id quod interest.

